

'Letterlijk gruwelijk spannend'
– NBD Biblion over *Verdoofd*

A dark, atmospheric forest scene with a blueish tint. In the center, a person in a dark hooded jacket stands on a path. Two children are perched on large, gnarled tree branches: one is a baby-like figure on the right, and another is a child-like figure in the middle. The forest floor is covered in fallen leaves and branches.

CIS MEIJER
JAGHT

JEUGDTHRILLER

CIS MEIJER

JACHT

 UITGEVERIJ
De Fontein |
JEUGD

What do you want from me?

Why don't you run from me?

What are you wondering?

What do you know?

– 'Bury a friend', Billie Eilish

PROLOOG

Ruwe boomschors prikt in zijn hand. De vochtblaren die waren ontstaan nadat hij zich had gebrand, springen open. Straks maakt hij ze schoon. Niet nu, hij moet goed opletten. Van een kleine afstand bekijkt hij de groep. Hij hoort hoe luidruchtig veel leerlingen zijn. Ze staan in de kasteeltuin te tetteren. Grote ego's met een grote mond.

Dodelijk.

Hij zet al zijn zintuigen op scherp. Degenen die niet naar anderen luisteren heeft hij er al uit gepikt. Nu zoekt hij naar kleinere details, zoals nerveuze trekjes in gezichten en handen. Nog een keer laat hij zijn blik langs de groep glijden.

Vanuit zijn tenen kruipt er een onheilspellende rilling omhoog, tot achter in zijn nek. Het gevaar staat daar. Daar twijfelt hij geen moment aan.

Zijn eeltige duim rolt over het wielkje van de aansteker. Heen en weer, tot een lange vlam uit de huls

omhoogschiet. Het gelach van de leerlingen eechoot
boven het schemerige landgoed uit.

Vanavond piepen ze wel anders.

SAM

‘Ik ga dood, dit is zo saai,’ fluister ik tegen Sterre.

Ze grijnst, maar zegt niks terug. Dylans aanwezigheid naast haar leidt haar af.

‘Nogmaals, de vraag die bij de opdracht hoort...’ begint mevrouw Willow. Ze kijkt de halve kring rond.

Niemand luistert. Ik trek mijn knot hoger op en wiebel hem heen en weer.

‘Hallo, ik sta recht voor jullie.’ Ze klapt in haar handen, kijkt ons met rode wangen aan. Het is niet te doen om onze klas stil te krijgen. Helemaal hier op het plein in de dierentuin. Mevrouw De Wilde en meneer Van Regt staan naast haar. Ze hebben hun armen over elkaar geslagen. Alsof ze haar bewakers zijn.

‘Boring!’ roept Wilco. Floris en Dylan doen er een schepje bovenop met zeeleeuwgeluiden. Daarna springt Jason enthousiast op Dylans rug. Maar hij

valt, en scheurt uit zijn broek.

‘Ik ga stuk.’ Sterre wrijft de tranen uit haar ogen. Ook ik proest het uit.

‘Sst!’ sist Yasmin. Ze stoot me aan. ‘Doe niet zo respectloos.’ Ze knikt naar mevrouw Willow.

‘Sorry,’ zeg ik. Maar Sterre schiet weer in de lach. Anderen beginnen nu ook te lachen.

‘Hé daar! Is het nu afgelopen?’ Mevrouw De Wilde stormt op Sterre en mij af en wurmt zich tussen ons in.

Opeens is iedereen stil.

‘De vraag is dus... Lijkt ons gedrag op dat van dieren?’ vraagt mevrouw Willow, luider dit keer. ‘Ik wil graag dat jullie een dier uitkiezen en het gedrag ervan onderzoeken. Zo moeilijk is dat niet. Je krijgt er een cijfer voor.’ Voorzichtig plooiën haar mondhoeken omhoog. ‘Aan de slag.’

Mijn allergie voor het woord ‘cijfer’ jeukt in mijn hoofd. ‘Zullen we de herten of de roofvogels bestuderen?’ vraag ik aan Sterre als we arm in arm het plein af lopen.

‘Ik heb hier helemaal geen zin in,’ zegt ze. ‘We zijn toch geen kleuters?’

‘Ik weet het... Alleen... mijn cijfers. Ik moet nu echt alles op alles zetten.’

Sterre twijfelt. ‘Ik vind de poema’s wel wat.’

‘Ja, ik ook. Maar ik kan daar niet naar binnen gaan, dan krijg ik het benauwd. Ik heb m’n puffer niet bij me.’

Dylan loopt voor ons en draait zich naar mij om. 'O ja. Jij hebt astma. Vind je het erg als ik dan met Sterre ga?'

'O, eh. Tuurlijk niet,' zeg ik in een poging mijn teleurstelling te verbergen. 'Geen probleem.'

'Thanks, Sam,' fluistert Sterre. Ze haalt een hand door haar goudglanzende lokken.

'Tof van je.' Dylan geeft me een warme blik. Ik lach dom terug. Als Dylan iets vriendelijks zegt, voelt dat als een compliment. Hij heeft iets magisch. Bijna als een soort popster. Iedereen die in zijn buurt komt, voelt meteen zijn aantrekkingskracht. Toen Thijs bij voetbal een tijdje met hem optrok, had hij snel door hoe populair Dylan was. Geen meisje zag Thijs meer staan. Hij bleef maar klagen als-ie thuis kwam. Hun vriendschap heeft niet lang geduurd.

'Ik wacht hier wel op je,' zeg ik tegen Sterre.

Onopvallend voor Dylan schudt ze haar hoofd. Heel stom, maar ik voel me opzij geschoven.

Hij pakt Sterres hand en ze lopen het roofdierenverblijf in. 'Je krijgt haar zo terug!' roept hij naar me. Nadat de schuifdeuren zijn dichtgegaan, kijkt Sterre achterom. Haar ogen schitteren.

Ik steek mijn duim op tot ik haar niet meer zie. Dan draai ik me om. Mijn keel knijpt dicht. In mijn maag zit een knoop.

SAM

‘Wens me sterkte, mevrouw Willow gaat me afmaken.’ Ik grijns naar het groepje klasgenoten dat bij de kluisjes op de grond zit. Ik moet bij haar op gesprek komen. Dylan en Sterre zijn al geweest. Onze ongemotiveerde houding in de dierentuin twee weken geleden was de aanleiding, maar bij de toets van vorige week overschreden we de grens, zei mevrouw Willow.

Wat als ze contact opneemt met pa? Dan heb ik een probleem.

Achteraf schaam ik me dat ik weigerde de toets op papier te maken. Het was niet mijn bedoeling haar aan het huilen te maken. Het gerucht gaat dat mevrouw Willow op haar tandvlees loopt.

Op de dag van de toets vertelde ze over de schoolreis die eraan komt. Dat we in de Duitse bossen bomen gaan knuffelen. Sterre schoot in de lach en stak Zoë aan, die voor haar zat. Dylan grapte tegen Floris

en Wilco dat het echt iets was voor Zweefje om zo-
iets doms te bedenken. Ik zag aan mevrouw Willow
dat zijn opmerking en het gegriinnik haar raakten.
Radeloos keek ze de klas rond, op zoek naar bijval.
Een pijnlijke stilte volgde.

Mevrouw Willows uitleg over de schoolreis sloeg
door naar een verhaal over de natuur... Hoe slecht
we met de aarde omgaan en zo. We begonnen te
zuchten en uit verveling als schapen te mekkeren.
Totdat ze naar Sterres shirt wees. Ze vroeg of Ster-
re wist dat acryl slecht is voor het milieu. De stoffen
waarvan haar T-shirt is gemaakt beschadigen de na-
tuur. En haar shirt was ook nog eens door kinder-
handen gemaakt.

Sterre trok haar schouders op. Maar ik wist dat
ze zich schaamde. Met een verbeterd blik staarde ze
naar een vast punt op haar tafel. Sterre heeft het niet
makkelijk thuis, met haar dominante ouders. Opge-
heven vingers krijgt ze al genoeg. Op dat moment
wilde ik Sterre steunen.

‘Rotwif,’ mompelde Sterre. Willow draaide zich
naar Sterre om. Haar neusvleugels trilden. Ik wist
niet of ze geschokt of verdrietig was. Het leek net to-
neelspel. Ik nam het niet serieus.

We kregen een toets. Willow deed papieren uit.
Toen wist ik hoe ik het voor Sterre kon opnemen.
Ik sloeg mijn armen over elkaar. ‘Dan ga ik nu ook
geen toets op dit papier maken,’ zei ik koppig.

‘Wat?’ Willow draaide zich naar me om.

‘Weet u wel hoeveel bomen gekapt worden voor al dat papier? En weet u dat alleen de stam gebruikt wordt? De takken gooien ze gewoon weg.’ Die had Willow niet zien aankomen. Andere leerlingen lachten en deden hetzelfde als ik. Papier wegschuiven. Armen over elkaar. Staren.

Mevrouw Willow wist zich geen raad.

Sterre knikte naar me, alsof ze wilde zeggen: dankjewel. Samen sterk.

Wat mevrouw Willow ook zei, wij reageerden niet op haar. We keken strak als robots voor ons uit. Eerlijk is eerlijk, het stille protest kwam me goed uit. Ik had de toets slecht geleerd.

Na een paar minuten werd de stilte onderbroken door een snik. In tranen beende Willow het lokaal uit.

We waren te ver gegaan. De dag erna moesten we alsnog de toets maken. Ze had een lijstje gemaakt van degenen die moesten nakomen. Sterre, Dylan en ik. Onterecht, mompelde Dylan. En Zoë dan? En de anderen die hadden meegedaan?

Ik weet wel hoe het komt: wij zijn het luidruchtigst. We hebben al een paar waarschuwingen gekregen. Vooral Sterre. Ik ben bang dat Willow me straks met mijn cijfer voor de toets confronteert. Het zal wel weer een dikke onvoldoende zijn.

‘Er zijn ergere dingen op de wereld,’ bromt Sterre voordat ik naar het lokaal van mevrouw Willow

loop. ‘Je hebt het er zelf naar gemaakt.’ Ze klinkt nu net als haar moeder, wanneer ze Sterre met bijtende woorden op haar plek zet.

‘Ik...’ Ik pers mijn lippen op elkaar, want ik wil geen ruzie.

‘Jullie,’ zegt Yasmin fel tegen Sterre. ‘Niet alleen Sam, maar jullie hebben het ernaar gemaakt. Met zijn allen, meer dan de helft van de klas deed mee aan het protest.’

‘Je hoeft het er niet zo in te wrijven. Ik ben net al bij Willow langs geweest.’

‘Prima,’ zegt Yasmin onbewogen. ‘Sam, zeg gewoon tegen mevrouw Willow dat het je spijt.’ Achter haar zie ik Sterre fel naar haar kijken. De laatste tijd kan ze Yasmin wel wurgen. Er is niemand zo eerlijk en duidelijk als zij. What you see is what you get. Daarom vindt Sterre haar helemaal niks. Maar ik juist wel.

‘Vraag meteen aan mevrouw Willow of ze je wil helpen met leren,’ fluistert Yasmin.

‘Dat durf ik niet,’ zeg ik. ‘Niet na alle gesprekken die ze met mijn vader heeft gehad. Als ze hem weer belt over mijn schoolresultaten, heb ik echt een probleem.’ Ik ga de aula uit, naar het klaslokaal van mevrouw Willow.

In het verouderde deel van de school ruikt de gang naar oud en versleten. Zo anders dan in het vernieuwde deel. Ik stap opzij voor de conciërge die op

een trap een lamp vervangt. In mijn hoofd hoor ik de verwijtende toon in pa's stem al. Het schuldgevoel dat hij me gaat aanpraten. *Omdat je je best niet doet.*

Ik blink nergens in uit zoals Thijs. *Op bijles, en dan nog thuiskomen met onvoldoendes. Sam toch, hoe kan dit?* En al zegt hij het niet, ik weet wat hij denkt: Hoe kan ik twee kinderen hebben die zo veel van elkaar verschillen?

De dingen die ik niet kan, noemt pa belangrijk. En alles wat ik leuk vind, vindt hij verschrikkelijk. Ik kan pa's ontevreden gezucht niet meer aanhoren.

Hoe kan ik ervoor zorgen dat mevrouw Willow hem niet opbelt? Met zware benen loop ik naar het klaslokaal. Ik klop aan, bereid me voor op een preek.

'Hoi, Sam, kom binnen,' zegt mevrouw Willow opgewekt. Met haar rode trainingsjack, hoge staart en T-shirt met SAVE PLANET EARTH erop ziet ze er jong en sportief uit. 'Hou dat handvat van dat krat eens vast.'

Samen verplaatsen we een grote bak met spuitbussen van haar bureau naar de grond. Ik ben ver-rast: onder haar mouw komt een deel van een tattoo tevoorschijn. 'Zwaar, hè? Ik berg hem later wel beter op,' zegt ze. 'Wat een leuke sweater heb je aan. Mooi, dat groen bij je ogen.'

'Eh, bedankt,' stamel ik. Ineens schaam ik me dood voor de actie van Sterre en mij. Hoe konden we?

‘Hoe is het met je?’ vraagt mevrouw Willow.

‘Goed,’ antwoord ik. Ik sla mijn armen over elkaar en blijf naast haar bureau staan.

‘En hoe gaat het met je astma? Heb je nog een nieuw medicijn gekregen?’

‘Jawel,’ zeg ik zacht.

‘Helpt het je?’ Ze kijkt me geïnteresseerd aan. Maar ik heb geen zin om erover te praten.

Ik haal mijn schouders op. ‘Ik eh... ik wil mijn excuses aanbieden voor het lachen in de dierentuin... En ook voor vorige week.’

Mevrouw Willow knikt, maar reageert verder niet.

‘Over dat papier,’ zeg ik erbij. ‘Omdat ik de toets daar niet op wilde maken. Het spijt me heel erg.’

‘Dat is netjes van je, Sam. Dank je.’ Ze klinkt zo rustig dat ik me nog rotter voel. Had ze maar bot gereageerd. Snel verander ik van onderwerp.

‘Hebt u onze toetsen al nagekeken?’ Mijn ogen glijden over haar rommelige bureau. Er ligt een foto van een hoge berg met op de top twee zwaaiende mensen. Daarnaast zie ik een stapel toetsen liggen, bij haar computer. Op het beeldscherm is een schema geopend, met een namenlijst.

‘Ik ben op de helft,’ zegt ze. Niks over mijn toets.

‘O,’ zeg ik. Halverwege de lijst zie ik mijn naam staan. Het lukt me net niet de cijfers ernaast te lezen. Drie weet ik er natuurlijk uit mijn hoofd. Drie keer een afgeronde vier. Vet onvoldoende. De toets

die we net gemaakt hebben is belangrijk. Hij telt drie keer mee.

Mevrouw Willow wijst naar een boek dat achter de stapel toetsen ligt. *Totemdieren* is de titel. Op de cover staat een foto van een vogel. 'Kijk, jij houdt toch van dieren?'

Ik knik.

'Ik ben de schoolreis en dropping aan het voorbereiden,' zegt ze.

'Wat hebben dieren daarmee te maken?' vraag ik.

Mevrouw Willow buigt zich naar me toe. 'Kun je een geheimpje bewaren?'

'Eh, ja... Ik denk het wel,' zeg ik.

Ze lacht. 'Ik kies voor elke leerling een totemdier uit. En met de speciale eigenschappen van dat dier ga je de spannende tocht ondernemen,' legt ze uit. 'De kenmerken kunnen je helpen. Bijvoorbeeld bij het samenwerken, of bij het vinden van de weg.'

'Dan moet u de dieren en ons ook goed kennen.' Ik vraag me af of ze me gaat afstraffen en een slang voor me in gedachten heeft.

'Ik doe mijn best,' zegt ze. 'Ik vind het leuk om te onderzoeken welk dier bij iedereen past. Voor jou heb ik ook een speciaal dier uitgekozen.'

Even ben ik stil. *Een speciaal dier? Voor mij? 'Is het een slang, een wolf, een -'*

'Nee, ik ga het je niet vertellen.' Ze lacht van oor tot oor.

Ik begin me meer op mijn gemak te voelen. De

spanning over de toets valt van me af. ‘Kunt u er toch iets over zeggen? Een hint?’

‘Oké, vooruit,’ zegt ze. ‘Het is een dier dat het overzicht bewaart en een scherp oog voor detail heeft.’

‘Dus u vindt dat die eigenschappen bij mij passen?’ Vanbinnen gloei ik van verbazing. En van trots.

‘Zeker weten. En je kunt ze verder ontwikkelen,’ zegt ze. ‘Een vriend van me woont in het gebied waar we naartoe gaan. Hij weet alles over totemdieren, en hij zal het aan jullie uitleggen.’ Haar ogen lichten op alsof haar iets te binnen schiet. ‘Vlak voor de dropping hebben jullie met hem een inwijdingsritueel.’

‘Inwijdingsritueel?’ vraag ik.

‘Iets met houtskolen en vuur,’ zegt ze op geheimzinnige toon. ‘En meer zeg ik echt niet.’

‘Een dropping is toch gewoon dat we ergens afgezet worden en zelf het startpunt terug moeten vinden?’

‘Klopt. Maar we willen jullie iets extra’s meegeven. Zodat je meer over jezelf en over anderen leert.’

‘O,’ zeg ik. Ik weet niet of ik dat nou zo’n geweldig idee vind...

‘Hoe dan ook, het is goed voor je zelfvertrouwen.’ Ze pakt een glanzende inktzwarte veer tussen het boek vandaan en strijkt de haartjes glad. ‘Kijk nou niet zo verbijsterd. Het wordt een interessante reis.’

Ik denk aan pa die het niet ziet zitten dat ik ver

weg van alles op avontuur ga.

‘Kijk, deze is voor jou. Voor geluk.’ Ze overhandigt me de veer alsof het om een kostbaar sieraad gaat.

‘Dank u wel,’ zeg ik. Al heb ik geen idee wat ik met een veer moet.

Er wordt op de deur geklopt. Het volgende moment staat meneer Van Regt in de deuropening. Je zou niet zeggen dat hij nog stagiair is. In een paar weken tijd is hij er al helemaal bij gaan horen. Stiekem hoop ik dat hij de gymlessen van mevrouw De Wilde binnenkort overneemt. En dat zij weggaat. Lekker ver weg, naar een andere school.

‘Eva, kan ik je zo even spreken?’ vraagt hij. Aan zijn trainingspak en het fluitje om zijn nek te zien komt hij net uit de gymzaal. Zijn blonde haar hangt nat op zijn schouders.

Mevrouw Willow slaat een haarlok achter haar oren. Ze lijkt verrast. ‘Nou, eh... Eigenlijk niet. Ik moet nog wat werk afmaken. Heeft het haast?’

‘Nogal.’ Zijn ogen twinkelen. ‘Morgen doen?’

‘Even kijken,’ antwoordt ze en ze bladert door haar agenda. Ik draai mijn hoofd. Bij vandaag zie ik:

15.30-16.30 Dylan, Sterre, Sam: laatste waarschuwing

16.30-17.30 VP terugkoppelen: foto.

Wat betekent 'vp terugkoppelen'? Vicepremier, vreemde post, verward persoon? Is die slordige streep van de foto naar de komma erboven een pijl?

'Dat is prima,' hoor ik mevrouw Willow tegen meneer Van Regt zeggen. Haar vinger glijdt langs verschillende tijdstippen. 'Ik reserveer tien over twaalf voor je.'

Op dezelfde dag staat er achter 19.00 uur: 'Eten met John'. Zo heet de rector ook. Ik neem aan dat dit een andere John is, en dat ze niet met de rector gaat eten.

'Met lunch erbij?' vraagt meneer Van Regt. Hij kijkt haar zo lief aan dat ik bijna smelt. Het is wel raar om docenten als doodnormale mensen met zulke gevoelens te zien.

'Waarom ook niet,' antwoordt ze vrolijk.

'Tot hoe laat kun je?'

Weer kijkt ze in haar agenda. 'Ik zie hier een paar lege plekken.'

Ik kuch en hijs mijn rugzak op.

'Weet je wat, neem mijn agenda even mee,' zegt ze alsof ze mijn ongeduld aanvoelt. 'Schrijf maar op hoe laat en leg hem straks in mijn vakje.' Ze loopt naar hem toe en geeft hem de agenda. Ik hoor hem smoezen over hoe bijzonder de zweethutceremonie het afgelopen weekend was. Hij bedankt haar voor de ervaring.

Zweethutceremonie? Oh my God. Hun gesprek wordt me te klef. Snel richt ik mijn blik naar het bu-

reau. Het lijkt alsof mevrouw Willow alles uit haar tas op het werkblad heeft uitgestald. Een plastic hoesje met erin een A4'tje trekt mijn aandacht. De afgedrukte tekst ziet eruit als een whatsappbericht. Waar het papier bobbelt, zijn de woorden slecht leesbaar. Dat bobbelige... Het lijkt alsof het papier daar nat was. Alsof er druppels op zijn gevallen. Ik buig me voorover om het te kunnen lezen.

Wat een vreemde tekst. Is het een waarschuwing? En dat bobbelige... van water? Waarom ligt dit papier hier? En van wie is het?

Een hand op mijn rug. Ik schrik, draai me om. 'Sam zit op me te wachten,' zegt mevrouw Willow tegen meneer Van Regt.

Hij heeft pretogen en wil nog iets zeggen, maar lacht alleen maar. Haar mondhoeken krullen omhoog. Volgens mij hebben ze iets met elkaar.

Ik schraap mijn keel.

‘Eh, tot morgen,’ zegt hij. En weg is hij. De deur heeft hij open laten staan.

‘Je hebt gymles van meneer Van Regt, toch?’ vraagt mevrouw Willow. Nog steeds kijkt ze dromerig naar de deuropening.

‘Officieel van mevrouw De Wilde. Maar hij assisteert haar vaak. En soms neemt hij een les over.’ Ik kijk weer naar de tekst in het plastic hoesje. Vraag me af waarom het daar ligt. Is het van een leerling? Misschien is het gewoon een deel van een gedicht of liedje.

‘Wat vind je van de gymlessen?’

Ik denk even na. ‘Niet zo,’ zeg ik dan.

‘Hoe komt dat?’

‘Omdat...’ Ik pulk aan mijn tas.

‘Zeg het maar gerust.’

‘Mevrouw De Wilde commandeert nogal.’

‘Wat jammer,’ zegt ze.

‘En je kunt helemaal niets terugzeggen,’ voeg ik eraan toe. ‘Ze gaat snel door het lint.’

‘Hm... Zo ken ik haar persoonlijk niet. Als ik haar buiten school zie, moet ik vaak om haar lachen. Ze heeft een grote mond, maar ondertussen... Maar ik krijg deze melding wel vaker. Ik zal het eens uitzoeken.’ Ze zegt niks over onze klas, over hoe lastig we kunnen zijn. Helemaal niks.

‘Gaan de gymleraren ook mee op schoolreis?’ vraag ik.

‘Meneer Van Regt en mevrouw De Wilde gaan al-lebei mee,’ zegt ze met een glimlach. ‘Maar wat wilde ik nou ook alweer zeggen?’

‘Iets over de toets?’

‘O ja, je toets!’ Ze bladert door de stapel. ‘Ga even zitten.’

Ik neem plaats op de stoel naast haar bureau. Mijn oog valt op het beeldscherm. De cijferlijst van mijn klas doet pijn aan mijn ogen. In een flits zie ik al een paar van mijn slechte resultaten.

Een gekke gedachte schiet door mijn hoofd.

Iets wat me zou kunnen redden van huisarrest. Van heel veel gezeur thuis. Van alle vermoeiende discussies.

Nee. Het is onverstandig. Illegaal. Asociaal.

Maar ik zit zo dicht bij het scherm. Het zal zo makkelijk gaan. Stel dat mevrouw Willow naar de deur loopt om hem dicht te doen? Dan kan ik bin-nen een paar tellen een van mijn cijfers aanpassen.

Ik kan een smoesje bedenken om haar op te laten staan. Vragen of ze de deur wil dichtdoen omdat ik haar iets persoonlijks wil vertellen. Het zijn hooguit drie handelingen: de cursor boven het cijfer plaat-sen, cijfer selecteren, cijfer vervangen door ander cijfer. Supersimpel.

Durf ik het?

Sylke Reuver, leerling van het Melanchthon Schiebroek in Rotterdam, won de schrijfwedstrijd uit *Dark mind*. Benieuwd naar haar inzending? Blader dan snel door naar pagina 245.

www.politienietbetreden.nl

© 2020 Cis Meijer

Voor deze uitgave:

© 2020 Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Omslagafbeelding en illustraties: Wil Immink Design / iStock

Omslagontwerp: Wil Immink Design

Grafische verzorging: Zeno

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 261 5184 2 (e-book 978 90 261 5185 9)

NUR 284, 285